

standard of General secondary education and solve problems competence-oriented programs of industry knowledge. One of the possible ways of formation of subject and key competencies identified targeted development of generalized ways d, which are the connecting chains between cognitive skills, subject-specific and key competencia and components of learning activities. Through which the student can oris in training activities, to realize its target orientation, value-semantic operating entity. The composition of the main types of usagaran ways of action are cognitive, regulative (actions of self-regulation), osobists, communicative; it is noted that its formation should stesnyaysya with brooweena General specific patterns desintegrating development should be taken into account features of personal and cognitive spheres of the schoolboy; the features of such actions, the direction of their formation; underlines the necessity of their inclusion in training programs, and in correctional-developing work. Identified prospects for further research focus on the development of technologies linked to direct formation of the structural components of the generalized ways of action.

Keywords: contentsi approach; subject contents; sahalinensis action.

References:

1. Proekt Konceptiyarozvytku osvity Ukrainynaperiod 2015-2025rokiv. Electronic resource. Available at: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>. [Proekt Concept of Education of Ukraine for the period 2015-2025 years. [Electronic resource].] - Access to the resource: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>.
2. Kontsepsiia Novoi Ukrainiskoishkoly [Elektronnyiresurs]. - Rezhym dostupu do resursu <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/> [New concept of Ukrainian schools [electronic resource] .- Access to the resource: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>]
3. Прохогепко, Л. І. (2012). Problema reguluyuchogo komponenta samoregulyciyi u ditej zi znyzhenym intelektom v piznavalnij diyalnosti. [Problem regulatory component of self-regulation in children with low intelligence in cognitive activities] Kyiv: Universytet «Ukrayina» 9 (11), 153-161.
4. Sak, T. V. (2005). Psyxologo-pedagogichni osnovy upravlinnya uchbovoyu diyalnistyu uchniv iz zatrymkoyu psyxichnogo rozvytku u shkoli intensyvnoyi pedagogichnoyi korekciyi. [Psycho-pedagogical bases of management learning activity of students with mental retardation in school intensive pedagogical correction] Kyiv: Aktualna osvita, 2005. - 246 p.
5. Sak, T. V. (2013). Psyxologichni umovy realizaciyi Derzhavnogo standartu pochatkovoyi zagalnoyi osvity dlyaditej z osoblyvyvy osvitimy potrebamy. [Psychological conditions of realization of the State standard of primary education for children with special needs] Defektologiya. Osoblyvadytyna: navchannya tavyxovannya, 2(52), 3-6.

УДК:37.091.33:001.895:159.9:376.352

Костенко Т.М.

канд. психол. наук, завідувач
лабораторії тифлопедагогіки
Інституту спеціальної
педагогіки НАПН України, м.Київ

ПСИХОЛОГІЧНА НАСТУПНІСТЬ ЯК ГОЛОВНИЙ ПРІОРИТЕТ НЕПЕРЕРВНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

В статті представлено бачення психологічної наступності в контексті інноваційних процесів в спеціальній освіті. Описана система організації неперервного психологічного супроводу дітей з порушеннями зору на етапі переходу від дошкільної до початкової ланки освіти. Репрезентовано механізми здійснення психологічної наступності, визначені етапи та завдання, представлені форми і методи здійснення психологічного супроводу дитини з порушеннями зору в межах одного діагностичного мінімуму.

Ключові слова: діти з порушеннями зору, психологічна наступність, психологічний супровід, спеціальна освіта.

Постановка **проблеми.** Найбільш виразною ознакою сучасних змін у системі спеціальної **освіти**, що вимагають відповідних управлінських, науково-методичних і організаційних рішень, є реформування її на засадах неперервності. На сьогодні основу інноваційних процесів в спеціальній освіті складають два важливі напрямки: пошук нового в теорії та практиці навчання і виховання дітей з особливими потребами та впровадження досягнень психолого- педагогічної науки в практику. Домінантами реалізації цих напрямів є: здійснення їх в контексті особистісно-орієнтованої освітньої парадигми, **відповідність** державним освітнім стандартам і забезпечення наступності між ланками **ОСВП**

Інноваційна діяльність в Україні здійснюється відповідно до частини другої статті 8 Закону України «Про загальну середню освіту», «Про інноваційну діяльність». Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері, Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, затвердженого наказом Міністерства **ОСВП** і науки України. Інновації в спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах відображають багатофакторний процес, де провідне місце відводиться психологічному супроводу дітей з особливими освітніми потребами, а наразі мова йдеться про дітей з порушеннями зору [1,2,5].

Аналіз **останніх досліджень та публікацій.** Термін «психологічний супровід» увійшов у професійне життя практичних психологів та педагогів, і вживається як концептуально, так і відносно практичної діяльності щодо вирішення конкретних проблем (В. **Кобильченко**, 10. Левіна, О. Обухова) [3]. Психологічний супровід є одним із видів психологічної допомоги, який має на меті створення необхідних умов для ефективної адаптації дітей з порушеннями зору до навчальних умов, взаємодії між всіма ланками і навчально-виховного процесу, забезпечує пристосування в умовах інтенсивного інформаційного потоку, сприяє кращому засвоєнню знань, навичок, умінь

(А. Казакова, І. Мушкевич, Т. Яничева). Проте, на сьогодні не налагоджена система наступності психологічного супроводу між спеціальним дошкільним навчальним закладом і початковою школою, так як наступність між дошкільною і початковою ланками освіти здебільшого розуміється тільки як підготовка дітей з порушеннями зору до навчання[6].

Мета статті: розкрити суть поняття психологічна наступність та обґрунтувати необхідність її реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перехід дитини з порушеннями зору з дошкільного навчального закладу до загальноосвітнього навчального закладу є важливим етапом в її житті, який пов'язаний не лише зі зміною середовища її розвитку, а й із відповідними процесами самоусвідомлення, із зіткненням з новими проблемами, відкриттям у собі нових можливостей тощо. Початок шкільного навчання для дітей з порушеннями зору - це вихід на новий життєвий шабел, що часто призводить до підвищеної тривожності. Спостереження фізіологів, психологів і педагогів показують, що серед першокласників є діти, які через індивідуальні психофізіологічні особливості важко адаптуються до нових для них умов, лише частково пристосовуються (або не пристосовуються зовсім) до режиму роботи і навчальної програми. Тому, необхідно створити умови комфортного переходу від статусу «вихованця» дошкільного навчального закладу до статусу «учня» загальноосвітнього навчального закладу.

Отже, постає питання створення таких умов (у дошкільному навчальному закладі, загальноосвітньому навчальному закладі), які б допомогли дитині з порушеннями зору адаптуватися до нових умов та налаштувати її до опанування нового. Все це можливе за умови організації наступності психологічного супроводу спеціальної дошкільної та початкової освіти.

Сьогодні технології навчання досягли такого рівня, що будь-які знання можна дати дитині незалежно від її віку. Наслідком цього стало те, що шляхи розв'язання проблеми навченості не завжди відповідають науковим уявленням про самоцінність кожного періоду розвитку дитини, а процес виховання та навчання не орієнтується на вікові особливості та можливості дітей з порушеннями зору. Більше того, розуміння вікового періоду розвитку ставиться в залежність від організаційних чинників системи навчання. Конкретні цілі кожного вікового етапу освіти з урахуванням його безперервності формуються за змістовними лініями, які відображають найважливіші складові розвитку особистості - фізичний, пізнавальний, соціально-особистісний, художньо-естетичний розвиток. Розв'язання цих завдань забезпечить плавний перехід дітей з порушеннями зору із дошкільної ланки в початкову.

Поняття «наступність» (Е. Баллер, М. Махмутов, В. Сластьонін) є предметом багатьох досліджень у педагогіці та; психології (Л. Виготський, Г. Костюк, О. Запорожець, Д. Ельконін, В. Сухомлинський, О. Скрипченко, О. Савченко)[2]. В основу наступності психологічного супроводу між дошкільною й початковою шкільною ланкою освіти покладені погляди Л. Божовича, Л. Виготського, Д. Ельконіна, А. Леонт'єва, С. Рубінштейна про врахування й оптимальне використання вікових та психологічних можливостей дітей та безперервність життєвого шляху особистості.

Оскільки, серед основних компонентів наступності (цільовий, змістовний, технологічний, управлінський і структурно-організаційний) є психологічний (Р. Буре,

Л. Венгер, О. Запорожець, Г. Кравцов, Г. Ляміна, Г. Петроченко, Т. Тарунтаєва) ми пропонуємо розглянути психологічну наступність.

Психологічна наступність - безперервний процес забезпечення поступової зміни змісту, форм, методів, технологій сутність яких полягає у збереженні тих чи інших елементів або окремих характеристик психічного розвитку дитини з порушеннями зору при переході від однієї ланки освіти до іншої.

Створення і збереження психологічної наступності освітнього середовища має стати пріоритетом в розвитку освіти дітей з порушеннями зору.

Забезпечення психологічної наступності визначається реалізацією співробітництва психологічної служби ДНЗ і ЗНЗ, що має стати довготривалим і нерозривним.

Створення єдиної динамічної системи для особистісного зростання дитини з порушеннями зору в навчально-виховному процесі вимагає: чітко поставлених завдань, які водночас будуть комплексними та інтегрованими; злагодженої, планової і системної роботи психологічних служб закладів освіти. Школа як наступник дошкільної освіти має не будувати свою систему психологічного супроводу, а продовжити її на основі психологічної наступності. Період переходу дитини з порушеннями зору із спеціального дошкільного навчального закладу до загальноосвітнього навчального закладу є дуже важливим в її розвитку, так як продовжує накопичуватися її особистісний потенціал, скорочується самоцінність дошкільного дитинства та формуються фундаментальні особистісні якості дитини-школяра, які стануть основою успішного шкільного навчання [4].

Наше бачення вирішення проблеми психологічної наступності полягає в забезпеченні неперервності системи взаємодії дошкільного навчального закладу та загальноосвітнього навчального закладу.

Взаємодія психологів ДНЗ і ЗНЗ щодо забезпечення психологічної наступності, має здійснюватися за трьома напрямками: інформаційно-просвітницьким, методичним і практичним.

Інформаційно-просвітницький - передбачає ознайомлення педагогів дошкільної та початкової ланок загальної середньої освіти з явищем наступності, його специфікою як психолого-педагогічного феномену, завданнями здійснення наступності в психологічному супроводі дітей з порушеннями зору дошкільного та молодшого шкільного віку, шляхами її реалізації.

Методичний - передбачає змістове наповнення організації наступності психологічного супроводу дітей з порушеннями зору методами та формами.

Практичний - передбачає співробітництво психологів ДНЗ і ЗНЗ, що виявляється, з одного боку, у попередньому ознайомленні психологів ЗНЗ з майбутніми учнями (індивідуальними характеристиками), а з іншого - у кураторстві психологами ДНЗ своїх колишніх вихованців - першокласників.

Механізм здійснення психологічної наступності, його складові частини функціонуватимуть з допомогою певних форм і методів, що реалізуються в процесі спеціально організованої діяльності адміністрації, психологів, педагогів ДНЗ, вчителів початкових класів щодо створення умов для ефективного переходу дітей з порушеннями зору у початкову школу.

Форми здійснення психологічної наступності можуть бути різноманітними і їх вибір обумовлений ступенем взаємозв'язку, стилем, змістом взаємин освітніх установ. Ми пропонуємо на початку навчального року скласти єдиний спільний план психологічної наступності, метою якого буде конкретизація роботи за трьома основними напрямками:

- S робота з дітьми;
- S взаємодія психологів;
- / співпраця з батьками.

Вся робота з дітьми з порушеннями зору дошкільного і молодшого шкільного віку повинна бути спрямованою на збереження психічного здоров'я, емоційного благополуччя, формуванню компетентностей з врахуванням компенсаторних механізмів та індивідуальних особливостей розвитку дитини з порушеннями зору.

Ми визначили наступні загальні для ДНЗ і початкової школи завдання здійснення психологічної наступності:

- > створення єдиного освітнього психологічного простору;
- У використання здоров'язбережувальних технологій;
- > створення єдиного термінологічного простору;
- > координацію та спільну розробку змісту навчання і виховання дітей з порушеннями зору;
- ^ використання спадкоємних форм, методів, технологій ДНЗ в початковій школі.

Процес здійснення психологічної наступності умовно можна поділити на окремі послідовні етапи:

- 1) формування психологічної готовності дошкільників з порушеннями зору до навчання в початковій школі;
- 2) адаптація дітей з порушеннями зору до умов навчання в початковій школі;
- 3) психологічний супровід навчально-виховного процесу школярів з порушеннями зору у початковій школі.

В процесі психологічного супроводу дитини з порушеннями зору в спеціальному дошкільному навчальному закладі психолог має визначити її психологічний портрет ^особливості розвитку дитини з порушеннями зору, особливості та тривалість адаптації дитини до навчального закладу, особливості взаємодії в колективі однолітків^, який далі передається шкільному психологу.

Шкільний психолог проводить первинну діагностику новоприбулих дітей і визначає програму психологічного супроводу адаптації їх до нової навчальної діяльності, нових умов.

Традиційною формою роботи психолога з психологічної підготовки дітей з порушеннями зору до шкільного навчання має стати знайомство майбутніх першокласників зі школою. Такі знайомства можна проводити в різних формах: тематичні екскурсії, психологічні ігри, квести. Це все викликає в дітей бажання піти в школу, інтерес, прибирає страх і вселяє впевненість у своїх силах.

Так, як основне завдання психологічної служби у реалізації психологічної наступності - вивчити готовність дитини з порушеннями зору до навчання в школі та забезпечити супроводом дітей, які прийшли до перших класів, доцільно проводити вивчення в межах двох діагностичних мінімумів: 1) на предмет вивчення психологічної

готовності, 2) вивчення адаптації школяра.

Розглянемо забезпечення психологічного супроводу в межах одного діагностичного мінімуму:

Психологічна наступність передбачає співпрацю психологічних служб дошкільного та загальноосвітнього навчального закладу, де психолог ДНЗ надає певні рекомендації психологу ЗНЗ щодо успішної адаптації дітей з порушеннями зору до нових умов навчання з урахуванням їх індивідуальних психофізіологічних особливостей.

В рамках проведення педагогічних нарад практичним психологам дошкільних, загальноосвітніх навчальних закладів необхідно провести лекторій про психологічні особливості розвитку дітей з порушеннями зору старшого дошкільного віку і молодшого шкільного віку.

Таким чином, **напрями діяльності** психолога в рамках психологічного супроводу можна окреслити наступним чином:

1. Здійснення єдиного медико-психолого-педагогічного контролю за динамікою розвитку дітей з порушеннями зору в ДНЗ і ЗНЗ.
2. Дослідження рівня готовності дітей з порушеннями зору старшого дошкільного віку до навчання в школі.
3. Вивчення адаптаційного періоду першокласників.
4. Проведення профілактичних заходів щодо попередження шкільної дезадаптації.

5. Організація корекційної роботи з дітьми з порушеннями зору, у яких спостерігаються труднощі в адаптації до школи.

6. Проведення консультативної роботи з педагогами та батьками дитини.

Наприкінці навчального року варто організувати спільні засідання «круглого столу» за участю педагогічних працівників двох закладів, на якому розробляється спільний план взаємодії ДНЗ і ЗНЗ, вивчаються нормативні документи щодо особливостей навчально-виховного процесу в навчальному році, обговорюються пропозиції кожного педагогічного колективу щодо покращення взаємодії між навчальними закладами та адаптації дітей з порушеннями зору до шкільного навчання. Протягом навчального року слід проводити спільні педагогічні ради, присвячені готовності дітей з порушеннями зору до шкільного навчання, методичні дні, дискусії, зустрічі, взаємовідвідування занять та уроків.

Таким чином, психологічна наступність дитини з порушеннями зору здійснюється від вивчення готовності до навчання і завершується вивченням адаптації. Діяльність спеціалістів психологічної служби, педагогів орієнтована на оптимістичну перспективу та спрямована на допомогу оптимальному розвитку дитини з порушеннями зору - її пізнавальної діяльності, засвоєння нею предметних знань і соціальних цінностей, норм міжособистісної взаємодії і спілкування, формування самостійного типу поведінки і творчої спрямованості, позитивного психологічного самопочуття.

Робота з батьками в дошкільному навчальному закладі має проводитися протягом усього навчального випускного року. Основною формою співпраці з батьками є індивідуальні консультації та батьківські збори, де основними питаннями є психологічна готовність дитини з порушеннями зору до навчання в школі та вибір відповідної школи для дитини з порушеннями зору.

Для уникнення проблеми психологічної неготовності до шкільного навчання дітей з порушеннями зору, має створитися особлива форма спілкування з батьками, вибудована на основі єдиної лінії загального розвитку дитини з порушеннями зору. Це дозволить батькам врахувати рекомендації психолога щодо психологічної готовності дитини з порушеннями зору до шкільного навчання та завчасно визначитися з вибором школи.

Таким чином, тільки злагоджена і систематична робота психологічної служби спеціального ДНЗ і початкової школи може вирішити проблему забезпечення психологічної наступності між дошкільною та початковою освітою, забезпечити високий рівень адаптації до шкільного навчання дітей з порушеннями зору. Створення і забезпечення психологічної наступності психологічного супроводу в освітньому середовищі має стати пріоритетом в розвитку освіти дітей з порушеннями зору.

Література:

1. Богуш А. М. Наступність дошкільної і початкової ланок освіти як педагогічна проблема / А. Богуш // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. - 2006. - № 2. - С.58 - 61.

2. Калмикова Л. О. Сучасні проблеми наступності й перспективності та шляхи їх упровадження / Дитинство: Наступність і перспективність. — Пеуєслав-Хмельницький, 2000. - С 29-52.

3. Кобильченко В.В. Психологічний супровід дітей дошкільного віку з порушеннями зору: монографія / В.В. Кобильченко. - Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2015, - 205с.

4. Костенко Т.М. Психологічний супровід навчально-виховного процесу в спеціальному дошкільному закладі: шляхи реалізації, завдання, принципи, суб'єкти впливу / Т.М.Костенко // Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: наук.-метод. зб.: вип. 11 - К.: Наук. Світ, 2009.

5. Назаренко Г.І. Наступність в умовах впровадження педагогічних інновацій// Сучасні проблеми методичного аспекту освіти та мистецтва: Збірник наукових праць. Проблеми сучасного мистецтва і культури. - К.: Науковий світ, 2002. - С.136-143.

6. Психологічна служба системи освіти України: проблеми та шляхи розвитку// Збірник нормативно-правових документів психологічної служби та ПМПК системи освіти України / Упоряд. В.Г. Панок, І.І. Цушко, А.Г. Обухівська - К.: Ніка-Центр, 2005.

Т.Н. Костенко

Психологическая преемственность как главный приоритет непрерывного психологического сопровождения детей с нарушениями зрения

В статье представлено видение психологической преемственности в контексте инновационных процессов в специальном образовании. Описана система организации непрерывного психологического сопровождения детей с нарушениями зрения на этапе перехода от дошкольного к начальному звену образования. Представлены механизмы осуществления психологической преемственности, определены этапы и задачи, представлены формы и методы осуществления психологической преемственности. Представлен один из этапов обеспечения психологического сопровождения ребенка с нарушениями зрения в рамках годовой диагностической программы.

Ключевые слова: дети с нарушениями зрения, психологическая преемственность, психологическое сопровождение, специальное образование.

Tetl'na Koiachko

Psychological continuity as the major priority of continuous psychological follow-up for children with visual impairments

/// the mill it < there Is represented a vision of psychological continuity in the context of innovation pi -oir> \st> !t In special education, k is grounded the necessity of its implementation in practice on the ismple o/psychological readiness of children with visual impairments to school education.

Nowadays, modern education technologies have reached such a level that any knowledge can be given in o ehllil Irrespective of his age. The consequence of this is that the solutions of learning pmhh-m: do not always correspond to the scientific understanding of the inherent value of every development period of child, and educational and training process is not guided by the age-spei-l/le fmituie: mid capabilities of children with visual impairments. Moreover, the understanding of tin ,li-velopmental age period is made dependent on the organizational factors of the education ny-ichii, The particular goals of each age stage of education, including its continuity, an /hrmulutud with meaning lines that reflect the most important components of

personality development • physical, cognitive, socially-personal, artistic-aesthetic development.
The solution of these problems ensures a smooth transition of children with visual impairments from the preschool level to the primary one.

The article describes the system of organization of continuous psychological follow-up for children with visual impairments at the transition stage from preschool to primary education. There is represented mechanisms of the implementation of psychological continuity, certain stages and tasks are defined, the forms and methods of implementing psychological continuity are offered. It is presented one of the stages of providing of psychological follow-up for the child with visual impairments within one diagnosed personality.

Keywords: children with visual impairments, psychological continuity, psychological follow-up, special education.

References:

1. Bogush A. M. (2006). Nastupnist' doshkil'noi' i pochatkovoi" lanok osvity jak pedagogichna problema. Naukovi zapysky Ternopil'skogo nacional'nogo pedagogichnogo universytetu im. V. Gnatjuka. Serija: Pedagogika.
2. Kalmykova L. O. (2000). Suchasni problemy nastupnosti j perspektynosti ta shijahy i'h uprovadzhennja. Dytynstvo: Nastupnist' i perspektynist'. Peuejaslav-Hmel'nyc'kyj.
3. Kobyl'chenko V.V. (2015). Psyhologichnyj suprovid ditej doshkil'nogo viku z porushennjamy zoru: monografija. Poltava: TOV «Firma «Tehservis».
4. Kostenko T.M. (2009). Psyhologichnyj suprovid navchal'no-vyhovnogo procesu v special'nomu doshkil'nomu zakladi: shijahy realizacii', zavdannja, pryncypy, sub'jekty vplyvu. Dydaktychni ta social'no-psyhologichni aspekty korekcijoi' roboty u special'nij shkoli.
5. Nazarenko G.I. (2002). Nastupnist' v umovah vprovadzhennja pedagogichnyh innovacij. Suchasni problemy metodychnogo aspektu osvity ta mystectva: Zbirnyk naukovyh prac'. Problemy suchasnogo mystectva i kul'tury.
6. Psyhologichna sluzhba systemy osvity Ukrainy: problemy ta shijahy rozvytku. (2005). Zbirnyk normatyvno-pravovyh dokumentiv psyhologichnoi' sluzhby ta PMPK systemy osvity Ukrainy / Uporjad. V.G. Panok, I.I. Cushko, A.G. Obuhiv's'ka

УДК: 159.923.2:376-056.34-053.5

Прохоренко Л.І.

д.психол.н., ст.н.сп., заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, м.Київ

ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ У ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Мотиваційний компонент є важливою складовою у структурі навчальної діяльності, виконує регуляторну функцію, яка обумовлена певними мотивами й змінюється у залежності від умов діяльності. Водночас, мотивація є першою ланкою саморегуляції, яка передбачає створення проблемної ситуації, постановку головної задачі, визначення мети діяльності та способів її здійснення. Спонукальною силою

продуктивно! діяльності виступають мотиваційні механізми: потреба, інтерес, намір, мотив, ціль, У статті мотивація розглядається як результат взаємодії особистості і діяльності, що дозволяє виявити ієрархію наявних мотивів у навчальній діяльності, перехід від наміру до дії, з'ясувати відмінності у діяльності дітей із затримкою психічного розвитку, які перебувають у одних і тих же навчальних умовах, що і діти з нормативним психічним розвитком.

Ключові слова: саморегуляція, мотивація, корекційно-розвивальна програма, школярі із затримкою психічного розвитку.

Глобальне удосконалення освітніх процесів, що відбувається сьогодні в Україні зумовлює зміни орієнтації в галузі освіти, філософія яких відповідає гуманістичній спрямованості, фунтується на унікальності кожної особистості, і має на меті забезпечення пайоптимальної адаптації кожного в умовах інтенсивної, незалежної інтелектуальної діяльності. Продуктивність будь-якої діяльності людини залежить від потреб особистості, рівня домагань, від змісту виконуваної діяльності й обумовлюється мотиваційними чинниками, які її спрямовують. Успіх у навчанні залежить від умінь дитини здійснювати зворотний зв'язок через самоаналіз і саморегуляцію у процесі засвоєння навчальної інформації. Ці уміння нерозривно пов'язані з мотивацією, яка є однією з найбільш значущих ланок саморегуляції і забезпечує успішне вирішення навчально-пізнавальних завдань, сприяє становленню особистості, яка самостійно вдосконалюється і розвивається. У цьому ключі, загально-пріоритетним напрямком оновлення освіти дітей з особливими освітніми потребами є розроблення системи прийомів і засобів стимулювання навчально-пізнавальних дій учня, спрямованих на вирішення навчальних завдань, які б забезпечили внутрішній процес формування позитивних мотивів навчання.

Питання мотивації, її структура, межі функціонування, специфіка, досліджувалися у різних галузях психології - психології особистості, психології регуляції діяльності, саморегуляції, когнітивної психології (О. Асмолов, Д. Леонт'єв, А. Маркова, М. Неймарк, J. Atkinson, С. Hull, E. Lowell, D. McClelland, H. Heckhausen та ін.). У працях вітчизняних і зарубіжних вчених-класиків знаходять місце два класи мотивів і потреб: внутрішні (пізнавальні) і зовнішні (соціальні) (С. Рубінштейн, L. Edward, E. Deci, R. Ryan). За С. Рубінштейном, внутрішні мотиви спонукають бажання дитини до саморозвитку, а зовнішні - до уникнення невдач, отримання похвали або мають соціальну спрямованість.

Досліджуючи мотивацію в межах діяльності J. Atkinson, С. Hull, E. Lowell, D. McClelland, H. Heckhausen зазначають, що кожен мотив відрізняється притаманними йому цілями діяльності, які співвідносяться з відповідними критеріями досягнення. Вченими з'ясовано, що для людей з сильною мотивацією досягнення виникає характерне прагнення до успіху, а для людей з низькою мотивацією - прагнення уникнути невдач. J. Atkinson пропонує модель мотивації, яка має наступні складові: мотив, мотиваційні тенденції (очікування, цінність), де мотив, це особистісна детермінанта, а очікування і цінність - ситуативні.

ОДНО з сучасних когнітивних моделей мотивації є модель розроблена Н. Heckhausen, в основу якої покладено когнітивні процеси прийняття рішення. Вчений